

ZOLCSÁK-DIMITROVA Edina

Szófiai Ohridi Szent Kelemen Egyetem, Klasszikus és Modern Filológiai Kar

Klasszika-filológia Tanszék, Magyar Szak

Szófia, Bulgária

ORCID: 0000-0002-0569-0974

zholchakdi@uni-sofia.bg

IRODALMI SZÖVEGEK ÖNÁLLÓ OLVASÁSA FELÉ

*Kreatív szövegek alkalmazása a magyar mint idegen nyelv órán
A2-es szinten*

Ka samostalnom čitanju književnih tekstova

*Primena kreativnih tekstova na času mađarskog kao stranog jezika
na nivou A2*

Towards Independent Reading of Literary Texts

Using Creative Texts in Hungarian as a Foreign Language at A2 Level

A dolgozat a Szófiai Egyetem magyar szakán folyó nyelvoktatás egy aspektusát járja körül, nevezetesen az első éves hallgatók bevezetését az irodalmi szövegekkel való munkába. Ehhez természetesen szükség van gondos előkészítésre és segítségre, hogy a diákok a jövőben egyedül is jól elboldoguljanak a szövegekkel. Ahhoz, hogy a másodév végére (B1-es nyelvtudással) önállóan el tudjanak olvasni egy teljes magyar szépirodalmi művet eredeti nyelven, az első évben egy szöveggyűjtemény segítségével vezetjük be őket az olvasás rejtelmeibe. E válogatás szempontjait és a szövegekkel való munka módszereit és feladattípusait foglalja össze a tanulmány.

Kulcsszavak: irodalmi szövegek a nyelvórán, magyar mint idegen nyelv, szöveggyűjtemény, feladattípusok, szövegfeldolgozás

Bevezetés

Tanulmányom témája nem az irodalomtanítás, hanem a magyar irodalom felhasználásának lehetőségei a magyart idegen nyelvként tanuló egyetemi hall-

gatók képzésében. A szövegértés képességének fejlesztése magának az idegen-nyelv-tanulás folyamatának is része. A Szófiai Egyetem magyar szakának képzési programjában meghatározó elem a szövegértési és szövegalkotási kompetencia fejlesztése és annak mérése, ellenőrzése az év végi komplex nyelvvizsgák során. Joggal merül fel az a módszertani kérdés, hogy hogyan, milyen konkrét eszközökkel tudjuk hatékonyan fejleszteni ezeket a nyelvi készségeket, illetve milyen olvasási stratégiákkal tudjuk elősegíteni az autentikus magyar nyelvű szövegek megértését a különböző nyelvi szinteken. Az alábbiakban nem csupán elméleti lehetőségeket szeretnék felvetni, hanem konkrét példák segítségével szeretném azt is bemutatni, hogy miként használhatjuk eredményesen a magyar irodalmi szövegeket a nyelvtanulás során a magyar nyelvórákon is. A Szófiai Egyetem magyar szakos képzésén belül már A2-es szinten bevezetjük az autentikus magyar szövegek értelmezésével kapcsolatos gyakorlatokat, hiszen ezek olvasása egyfajta nyelvi környezetet is teremt a magyarul tanuló bolgár anyanyelvű hallgatók számára. A szövegértési készség fejlesztését célzó feladatokat a négyéves alapképzés során különböző nyelvi szintekhez kötve alkalmazzuk. Ebben a tanulmányban az A2-es szinthez köthető módszertani megfontolásokat és konkrét, gyakorlati megoldásokat szeretném bemutatni, érzékeltetve azt a komplex folyamatot is, melynek ez a szint csupán a kezdő lépése.

Fontos leszögezni, hogy a képzés során a tananyag részét képezi a magyar irodalom. Az órák kezdetben bolgár nyelven folynak, aztán az utolsó két évfolyamon – a nyelvtudás elmélyülésével – áttérnek a magyar nyelvre, de a szövegfeldolgozás, természetesen, még itt is igényel nyelvi magyarázatokat.

Az irodalmi szövegek viszonylag korai, magát az irodalomtanítást jóval megelőző bevezetését a gyakorlati magyar nyelv tantárgy év végi vizsgájának követelményrendszere is indokolja, mely szerint teljesen kezdő szintről indulva a második év végére, körülbelül B1-es szintű nyelvtudással mindenkinek el kell olvasnia egy minimum kétszáz oldal terjedelmű magyar irodalmi művet eredeti nyelven. Az első évfolyamon a feladat csak annyiban egyszerűbb, hogy a vizsgára olvasandó szöveg nem egy regény terjedelmű irodalmi alkotás, hanem egyszerű, de autentikus szövegek gyűjteménye. Ez természetesen komoly feladatot jelent az adott nyelvi szinten, és megfelelő előkészítést igényel a tanév folyamán, hogy a diákok sikeresen vehessék az akadályokat a vizsgára való felkészülésben, és önbizalommal telten tudjanak nekivágni a megmérettetésnek.

Irodalmi szövegek a nyelvtanítás kezdeti szakaszában

Irodalmi szövegek helyett Schmidt Katalin Ágneshez hasonlóan szerencsésebbnek tartom a kreatív szövegek megfogalmazást, hiszen „ezáltal könnyebben

elkerülhető az a téves gondolat, hogy csak az irodalmi kánon általánosan elfogadott klasszikus szövegei alkalmasak az oktatói munkára”, másrészt „egyértelmű állásfoglalás ez amellett, hogy nagyon sokféle alpanyaggal dolgozhatunk, sokféle szöveggel és azok legkülönbébb megnyilvánulási formáival is, vagyis nemcsak írott szövegre korlátozódik a figyelmünk” (Schmidt 2022, 39–40).

Teljesen kezdő szinten természetesen a legegyszerűbb kreatív szövegek megértése is nehézségekbe ütközhet. Gillian Lazar a korlátozott szókincsen és a hiányos nyelvtani, nyelvi ismereteken kívül az irodalmi kompetenciát (literary competence) nevezi meg a befogadást befolyásoló tényezőként. Az ő meghatározásában ez „bizonyos értelmezési konvenciók implicit megértése, amelyre a gyakorlott olvasó az irodalom olvasása során támaszkodik”¹ (Lazar 1994, 115). Erre a képességre különösen nagy szükség van versek olvasása esetében, amelyek rövidségük miatt éppen alkalmasak lennének a nyelvórai felhasználásra, viszont gyakran sajátos szókincsük és a bennük alkalmazott képek és egyéb poétikai eszközök jellegzetesen olyan kihívásokat rejtenek magukban, amelyek az anyanyelvi beszélőktől is többletismereteket és erőfeszítést igényelnek. Ezenkívül motivációs problémák is felmerülnek az irodalom nyelvórai alkalmazásával kapcsolatban. A tanár és a tananyag oldaláról tekintve az idő behatároltsága, a tanulók részéről pedig az érdeklődés hiánya jelenthet akadályt, ám a filológusképzés jellege eleve feltételezi az ilyen irányú orientációt, és a magyar szakon az idő sem tekinthető gátoló tényezőnek, a tananyagban pedig kifejezett elvárás az irodalom beiktatása.² További negatívumként szokták említeni, hogy a nyelvoktatás anyagaként az irodalom távol áll a mindennapi kommunikáció gyakorlatától, az irodalmi mű nyelve eltérhet a kommunikatív nyelvoktatás során alkalmazott köznapi nyelvtől, és az sincs kidolgozva, hogy mit kell elvárni egy erre építő nyelvórától (Lipócziné Csabai 2019, 154).

Minden felsorolt nehézség ellenére véleményem szerint lehetséges és érdemes bevezetni kreatív szövegeket, kezdetben elsősorban rövid vers- vagy dalrészleteket, például a hallásértés és a kiejtés fejlesztésére. Ezekben az esetekben nem is feltétlenül szükséges a pontos megértés, elég lehet egy hevenyészett fordítás a tanár részéről, fontosabb a beszéd tényezőinek megfigyelése és leutánzása. A ritmus és/vagy a dallam kellőképpen erősítheti a motivációt, amit a megértés hiánya esetleg csökkentene. Egyik kedvenc feladatom ezen a szinten az *ő, ő, ü*

¹ Fordítás tőlem, eredetiben: “an implicit understanding of certain conventions of interpretation which skilled readers draw on when reading literature”.

² A Szófiai Egyetemen az első tanévben, amit egy kilencvenórás intenzív előkészítő tanfolyam előz meg, heti tizenhat magyaróra van. Ebből a második szemeszter utolsó hónapjában átlagosan négyhat órát fordítunk hetente kifejezetten kreatív szövegek feldolgozására, a későbbiekben ismertetett módszer szerint.

és *ű* hangok megfelelő észlelésének és kiejtésének gyakorlására a *Bőrönd Ödön* című Tamkó Sirató-vers néhány sora (Tamkó Sirató 1972, 27), amibe hallás után be kell helyettesíteni az itt aláhúzással jelölt hiányzó magánhangzókat.

Bőrönd Ödön
a Kőröndön
ül a kövön,
ül a kövön
fekete színű bőröndön.

A feladat elvégezhető a vers megzenésített változatának felhasználásával is (lásd pl. a Kaláka együttes feldolgozását), de ha ettől berzenkedünk, akkor is meghallgathatjuk a dalt lezárásként. Így a szöveg máris beteljesítheti elsődleges funkcióját, a szórakoztatást tanulóink életében, és néhány kulturális ismeretet is közvetíthetünk vele és általa.

A legkisebbeknek szóló mondókák világában is találhatunk használható szövegeket, amelyek megfelelőek lehetnek egyszerű szókinccsgyakorlatokhoz. Nagyon jól átismételhetjük például a hét napjait egy hasonló versikével³:

H _ _ _ _ heves,
K _ _ _ kedves,
Sz _ _ _ _ szerelmes,
Cs _ _ _ _ _ _ _ _ csendes,
P _ _ _ _ _ _ _ _ piszkos,
Sz _ _ _ _ _ _ _ _ szappanos,
V _ _ _ _ _ _ _ _ kényes.

A feladat tovább is fejleszthető a melléknevek gyakoroltatására. Adjuk meg a napok neveit, és kérjük meg a diákokat, hogy egészítsék ki az üres helyeket melléknevekkel (ha lehet, még az alliteráció is maradjon meg).

Haladóbb szinten egy-egy nyelvtani jelenség gyakoroltatásával is összekapcsolhatóak a versek, dalok szövegei. Nálam a múlt időnél mindig beválik a Fonográf *Utazás* című száma, a felszólító és/vagy feltételes mód gyakorlására pedig szívesen használom Nagy Bandó András *Kicsinyke vágycak* című versét, amelynek szintén van megzenésített változata Tamás Éva előadásában.

Teljesen kezdő hallgatók vagy a magyar irodalom iránt igen, de a nyelv iránt kevésbé érdeklődők számára egy sajátos módszert szoktam alkalmazni a magyar költészet bemutatására, amelyet még évekkkel ezelőtt egy vidéki egyetemen végzett lektori munkám során ötlöttem ki, ahol a hallgatók nyelvtudása nem tudott

³ Forrás és további mondókák a hét napjaival: <https://gyerekszoba.hu/gyerek/a-het-napjai-a-legjobb-mondokak/>

olyan szintre eljutni, hogy a kultúráközvetítés eszköze lehessen. Ennek lényege, hogy a magyar versek bolgár fordításait kivetítve lehet olvasni, miközben párhuzamosan hallható a magyar szöveg, még hozzá lehetőleg megzenésítve, az én szubjektív ízlésvilágommal összhangban elsősorban a Kaláka együttes vagy Sebő Ferenc előadásában. Ez általában nagy sikert arat, mert akik nem tudnak magyarul, azok is „értik” a verset, és a zene hozzátesz még egy speciális többletet az élményhez. Mindezt persze az teszi lehetővé, hogy a rengeteg jól képzett bolgár fordítónak köszönhetően számtalan fordítás jelenik meg mind a klaszszikus, mind a kortárs magyar irodalom alkotásaiból.⁴

Út az irodalmi szövegek eredeti nyelven való önálló olvasása felé

A célnak megfelelő szöveggyűjtemény összeállításának igénye és szempontjai

Ahogy a bevezetésben említettem, a Szófiai Egyetem magyar szakán a második tanévtől kezdődően a gyakorlati magyar nyelv tantárgy év végi szóbeli vizsgájának követelményei előírják egy magyar irodalmi mű elolvasását eredeti (magyar) nyelven. Hangsúlyozom: nem irodalmi vizsgáról, hanem magyar mint idegen nyelvről van szó, tehát – bár röviden be kell mutatni a szerzőt – nincs szükség irodalmi elemzésre, csupán viszonylag részletesen el kell mesélni a mű tartalmát és válaszolni kell néhány kérdésre az olvasottakkal kapcsolatban, hogy a vizsgabizottság meggyőződhessen róla, hogy a vizsgázó elolvasta és megértette a szöveget. Ezenkívül be kell mutatni egy szótárt, amely az olvasás közben előkerülő ismeretlen szavakat tartalmazza, amelyekből a vizsgáztató szűrőpróbaszerűen választ néhányat ellenőrzés céljából, illetve fel kell olvasni és szóban lefordítani egy szintén a vizsgáztató által tetszőlegesen kiválasztott bekezdést a könyv szövegéből.

Az első évben a vizsga részét képezi egy szabad beszélgetés a vizsgáztatóval a tanórákon szóba került témák egyikében, valamint a fentebbi feladat egy, a tanulók A2-es szintjének megfelelő szövegen. Ezt a szerepet korábban évekig magyar népmesék (Mátyás-mondák) egyszerűsített és szómagyarázatokkal ellátott gyűjteménye töltötte be. Ezzel azonban akadt néhány probléma. Először is, annak ellenére, hogy gyerekeknek szóló mesékről van szó, specifikus ismeretek szükségesek a megértéshez. A szövegek keletkezésük idejéből adódóan régies, gyakran már a magyar gyerekek (sőt felnőttek) által sem értett és használt szavakat tartalmaznak, és olyan történelmi, kulturális stb. ismeretek meglétét feltételezik, amelyek nem feltétlenül részei egy külföldi általános műveltségé-

⁴ Jonka Najdenova bibliográfiája (Najdenova 2017) negyven oldalon keresztül sorolja fel csupán a 2001 és 2017 között magyar szerzőktől bolgár fordításban megjelent szépirodalmi témájú műveket.

nek. Másrészt, ha belenyúlunk a szövegekbe, hogy könnyebben emészthetővé tegyük azokat, felmerül a kérdés, mennyire tekinthetjük őket mégis autentikusnak. Megfogalmazódott tehát az igény egy új szöveggyűjtemény összeállítására.

Ehhez először is meg kellett határozni a célokat és a szempontokat. Mindenképpen olyan szövegeket kerestünk, amelyek egyszerű nyelvezetűek. Gondolhatnánk, hogy adja magát a gyermekirodalom, azonban ez nem minden esetben felel meg maradéktalanul a feltételnek, hiszen sem szókincsét, sem nyelvtanát tekintve nem okvetlenül egyszerűbb, mint a felnőtteknek szóló irodalom. Gyakorlati okokból a magyar mint idegen nyelv oktatásban elég későn jelenik meg például a felszólító mód, amiben gyakran bővelkednek a mesék szövegei. Ennek áthidalásáról később szílok még. Valamennyire azért mégis jellemzően kisebb szókinccsel operálnak a gyermekeknek szóló irodalmi alkotások, különösen a kortárs szövegek, és ami mindenképpen egyszerűbb bennük, hogy nincsenek tele olyan intertextuális utalásokkal, mint a mai magyar irodalmi művek jelentős része. Szintén pozitívum, hogy gyakrabban fordulnak elő bennük ismétlések, akár teljes mondatok is ismétlődhetnek egy viszonylag rövid szövegben. A témaválasztásban viszont ügyelni kell arra, hogy a tinédzserkorból már kinőtt hallgatók számára is érdekes legyen a történet, és ne csak egy kötelező, unalmas házi feladat legyen az olvasás, hanem valódi örömet találjanak benne.

A válogatásnak voltak egészen szubjektív szempontjai is: előnyben részesültek olyan szövegek, amelyek annak idején bejöttek nekünk a saját gyerekeimmel való közös olvasás során (például D. Tóth Kriszta Lola-meséi), és amelyeknek egy-egy korábbi tanórán előkerült részlete nagy tetszést aratott a diákok körében (például Janikovszky Éva meséi). Az érdekes témán kívül fontos kritérium volt, hogy legyenek rövidek, könnyen érthetőek a szövegek, fellelhetőek legyenek az otthoni vagy a tanszéki könyvtárban, esetleg az interneten, és legyen meghallgatható/megnézhető változatuk (hangoskönyv vagy animáció/film formájában).

Ez utóbbi azért fontos, mert egyrészt segítheti a helyes kiejtést, amikor önállóan el kell mesélni a történetet, ami szintén a feladat része, másrészt a többféle csatornán (hallás, olvasás stb.) érkező információ hatékonyabbá teszi a megértést. Hanganyagok és főként filmek esetében olyan megbízható forrásokat kerestünk, amelyeknél kevésbé áll fenn az a veszély, hogy hirtelen eltűnnek a világhálóról (szerzői jogok megsértése vagy egyéb okok miatt), ezért először körülnéztünk a szerző vagy az alkotók, például a KEDD Animációs Stúdió vagy a Kecskemétfilm Kft. saját YouTube csatornáján vagy honlapján, valamint gyakran használtuk az egyszerűlt.hu és a mese.tv oldalakat, de természetesen még így is minden évben ajánlatos ellenőrizni, hogy élnek-e még a megadott linkek. Egyébként a hanganyag hiánya nem volt kizáró ok, mert akár mi magunk is tudunk/tudunk gyártani egyszerű felvételeket, ha szükséges.

A belinkelt filmek szövege nem minden esetben egyezik meg az írott változattal, például a Mátvás-mondák, amelyeknek írásban is különböző variánsaik vannak, néha sokkal hosszabbak és bonyolultabbak a filmes verzióban, mint a szöveggyűjteményben. Ennek ellenére megadtuk őket, hiszen még így is hatáson segíthetik a történet megértését, sőt, bennük rejlik az a lehetőség, hogy a feladattól függetlenül érdeklődést keltenek további hasonló filmek iránt.

A gyűjtemény felépítése és használata

A második évtől esedékes könyvválasztásnak van egy nem elhanyagolható (bár szerintem vitatható) kritériuma: az oldalszám. A vizsgaszabályzat szerint a második éven elolvasandó könyv terjedelme legalább 200, a harmadikon 300, a negyediken pedig 400 oldal kell hogy legyen. Az első év végére elolvasott szöveg nem lehet kevesebb 100 oldalnál, tehát a szöveggyűjteménynek minimum ekkora terjedelműnek kell lennie. Ez elég problematikus, mivel csak a második félév vége felé kezdjük el olvasni a benne lévő szövegeket, amikor már ismert anyag a múlt idő. Időhiány miatt is kérdéses, belefér-e a vizsgáig tartó maximum két és fél hónapba 100 oldalnyi autentikus szöveg elolvasása A2-es szinten, és sajnos nehezíti a helyzetet, hogy a diákoknak nincs is meg az a jó szokásuk, hogy a szorgalmi időszakban egész napokat töltsenek tanulással. Ezért, hogy az anyag mégis teljesíthető legyen, és ne állítsuk eleve kudarcra ítélt kísérlet elé az elsőéves diákokat, eltántorítva így őket a tanulmányaik folytatásától, igyekeztünk rugalmasan értelmezni a terjedelemre vonatkozó kritériumot, és differenciálni az egyes szövegrészekkel kapcsolatos elvárásainkat. A gyűjtemény ugyan 101 oldalból áll (az instrukciókkal együtt), de több részre tagolódik, amelyek között van átfedés. Az utolsó (harmadik) rész bonyolultabb szövegei, amelyek között néhány mese- és ifjúsági regény egy-egy részlete,⁵ valamint Janikovszky Éva *Kire ütött ez a gyerek?* című műve található, nyári házi olvasmányként vannak megjelölve, fenntartva ezzel a lehetőségét annak, hogy a csoporttól függően opcionálissá nyilváníthassuk az elolvasásukat a vizsgára. Ezekből a következő év elején lehet szemezgetni, és ezzel kicsit visszarázódni a nyelvtanulás szokásos kerékvágásába, és megteremteni az átmenetet a két tanév között a nyári szünet kimaradó hónapjai után. Továbbá nem titkolt szándékunk velük az, hogy érdeklődést keltsünk a magyar irodalom iránt, és ízelítőt adjunk a következő évi vizsgára választható könyvekből.

Az ezt megelőző (kötelező) rész két modulból (A és B modul) áll. Az első modul további két egységre (A1 és A2) tagolódik, és mind a kettőből ki kell

⁵ Itt szerepel Csukás István *Süsü, a sárkány*, Lázár Ervin *A négyszögletű kerek erdő*, Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúk* és Szabó Magda *Tündér Lala*, illetve *Abigél* című műveiből egy-egy részlet.

választani egy-egy szöveget, amelyeket a vizsgán el kell tudni mesélni. Hogy melyikre kerül sor, azt a vizsgabizottság helyben dönti el. A feladat szigorúan tartalommondás, és nem szabad kívülről megtanulni a meséket. Ezt fontos volt leszögezni, mert előfordult, hogy a diákok szóról szóra próbáltak reprodukálni egy bemagolt szöveget. A két különböző típusú feladat (a memoriter és a parafrázis) más-más képességeket fejleszt és mér. A vizsgán hangsúlyozottan az utóbbiról van szó.

Mivel az anyag elektronikus formában létezik, folyamatosan alakítható, minden évben kerülhetnek bele új szövegek, és kerülhetnek ki belőle régiek, a csoporttól és attól is függően, éppen milyen egyéb olvasnivalók fordulnak elő a tanév folyamán a tanárok szabad választásának következtében. Az A1 részben D. Tóth Kriszta néhány Lola-meséje olvasható. Mivel ezek egyszerűek, a tanulók otthon, önállóan dolgozzák fel őket, de természetesen bármilyen felmerülő problémával fordulhatnak segítségért a tanáraikhoz. Az A2 részben is van egy Lola-mese és néhány további rövid mese, elsősorban népmesék (jelenleg *A kiskakas gyémánt félkrajcárja*, *A kismalac és a farkasok*, *Az okos leány és A kőleves*). Ezeket közösen olvassuk el órai munka keretében, egyrészt, mert bonyolultabb szövegek, és több magyarázatot igényelnek, másrészt pedig azért, hogy ezzel is támpontokat és stratégiát adjunk az önállóan feldolgozandó szövegekhez.

A középső rész (B modul) mintegy negyven oldalt tesz ki a szöveggyűjteményben. Ez tekinthető az anyag fő részének, amit mindenkinek feltétlenül el kell olvasnia, ki kell szótáraznia, és készen kell állnia arra, hogy a vizsgabizottság által egy tetszőlegesen kiválasztott bekezdésnyi szöveget el tudjon olvasni és kapásból lefordítani belőle. Ez a rész tartalmazza az A modul összes szövegét, valamint további Mátyás-mondákat, egy fejezetet Csukás István *Pom Pom meséiből*, egy részletet Lázár Ervin *Szegény Dzsoni és Árnikájából* és Janikovszky Éva *Velem mindig történik valami* című művét.

Míg az A modul az önálló szövegértés mellett a szövegalkotás képességét fejleszti és ellenőrzi, a B modul egy nagyobb szövegkorpuszon keresztül a szövegértést és a szókincset teszteli. A szöveggyűjteményhez szervesen kapcsolódik egy útmutató (magyar és bolgár nyelven is), ami tájékoztatást ad a vizsga menetéről, részletes instrukciókat ad a szótár elkészítéséhez, és javaslatokat fogalmaz meg a haladás üteméről a sikeres felkészülés érdekében.

Módszerek és feladattípusok a szövegfeldolgozáshoz

A vizsgára való felkészülésen túl a szöveggyűjtemény célja az is, hogy felkészítse a hallgatókat arra, hogy képesek legyenek önállóan is bonyolultabb szövegeket elolvasni, feldolgozni és megérteni. A szövegekkel való munka során ezért

igyekeztünk nekik kapaszkodókat adni. Mivel a gyakorlati nyelvórákat több kolléga tartja közösen a különböző évfolyamokon, így a szövegolvasással és szövegértéssel kapcsolatos feladatokat is felosztottuk egymás között. A szövegértés kérdéseivel kapcsolatos tapasztalatait Bandi Irén külön tanulmányban foglalta össze, melyben az intenzív olvasás technikáját is bemutatja egy haladó szinten alkalmazható feladatsoron keresztül (Bandi 2023). Én most *A kiskakas gyémánt félkrajcárja* című Arany László által gyűjtött népmese feldolgozásához szeretnék néhány A2-es szinten alkalmazható ötletet adni. A mese szövege megtalálható Arany László meséinek különböző kiadásában (lásd pl. Arany 2013) vagy az interneten.

Felkészülésként mindig megkérem a diákokat, hogy az óra előtt olvassák el a vizsgaleírást, és nézzék meg a szöveggyűjteményt. Hasznos lenne, ha a mesét is átolvasnák előzetesen, de erre általában nem szokott sor kerülni, tehát általában az órán kezdünk ismerkedni a szöveggel, ismeretlen anyagként. Kezdeként tisztázzuk néhány nyelvtani kifejezés jelentését és rövidítését, amelyekre szükség lesz a feladatok megértéséhez és a szótár elkészítéséhez. Természetesen eddig is vezettek már szótárfüzetet a hallgatók, fokozatosan ismerkedtek bizonyos nyelvtani fogalmakkal, és bevezettek bizonyos jelöléseket, mi pedig rendszeresen ellenőrizzük a szótár állapotát, tisztázzuk az esetleges félreértéseket és javítjuk a helyesírási hibákat, de most itt van a jó alkalom egy rendszerező ismétlésre, és talán arra is sikerül jobban rávilágítani, mi értelme van éppen úgy készíteni a szótárt, ahogyan kérjük.

A mesében előforduló lényegesebb kulcsszavakat (*kút, kemence, méhes kas/méhkas, darázs, begy, bugyogó* stb.) már előre is lehet tisztázni, például képek vagy magyarázatok, definíciók összepárosításával, de az ismeretlen szavak magyarázata és listázása végigkíséri az egész szövegfeldolgozást, házi feladatnak pedig el kell majd készíteni az ehhez a szöveghez tartozó szótárrész tisztázatát. Szoktam javasolni, hogy elektronikus formában (is) készítsék el a szótárt, hiszen így könnyebben lehet benne javítani, ki lehet bővíteni újabb formákkal és kifejezésekkel, és később is visszakereshető, átcsoportosítható lesznek a szavak, ami nem utolsó szempont olyan helyen, ahol nincs forgalomban használható kétnyelvű szótár.

Ezek után megbeszéljük a cím jelentését. Ehhez „fordított szótárt” szoktam készíteni, ami azt jelenti, hogy a megszokottól éppen fordított sorrendben haladunk a szótárazással. A címben szereplő minden egyes szónak megadom a jelentését, és feltüntetem a szófaját és különböző grammatikai alakjait (a főnevek esetében a többes számot, a tárgy- és a birtokos esetet, igéknél ezen a szinten a főnévi igenevet és a múlt idejű alakot), és megkérem a diákokat, hogy írják a megfelelő helyre a szavak szótári alakját. Talán a krajcár kíván némi magya-

ráznivalót, de elegendő lehet tudatosítani, hogy egy régi értéktelen pénzről van szó, ami egyébként normális esetben egész biztosan nem készül gyémántból.

A szöveg tartalma nem igényel különösebb előkészítést, de nyelvileg szükség lesz a felszólító módra, mivel sok ilyen igealak szerepel benne, és ez ezen a szinten még nem ismert anyag. A problémát egyszerűen szoktam megoldani. Kigyűjtöm az összes felszólító módú alakot, zárójelben megadom a számot, személyt és a ragozást, és megkérem a diákokat, hogy egy listából válasszák ki az igék szótári alakját. Ehhez a feladathoz a későbbiekben is vissza lehet majd térni segítségért, ahogy haladunk előre az olvasással. Végül, a folyamat első részének lezárásaként megnézünk egy rajzfilmet. Így először hallás után ismerkedünk a szöveggel, a képek pedig segíthetik a megértést. Érdekes kulturális adalékként megemlíthetjük, hogy – ahogyan ezt a Nemzeti Filmalap honlapján is olvashatjuk – Macskássy Gyula és Fekete Edit rendezésében ezt a mesét dolgozta fel a magyar állami rajzfilmgyártás első filmje 1951-ben,⁶ de célszerűbb bemutatni egy olyan filmet, ahol a szöveg lehetőleg megegyezik az írott változattal, és szintén érdemes figyelni az érthető, szép kiejtésre.⁷

Az első olvasás/meghallgatás után a feladatsor végéig még többször elolvassuk majd a szöveg egyes részleteit, és alkalmazzuk a szakaszos olvasás módszerét. Dóla Mónikának a *Kortárs próza a magyar mint idegen nyelv órán* című előadásáról szóló beszámolóban így idézik az előadót a Pont HU blogjában erről a módszerről⁸:

A szakaszos olvasás egy tanítási technika, illetve egy értelmező olvasási mód, amely azt jelenti, hogy a szöveg olvasását részekre bontjuk, megállunk egyes részek között, kérdéseket teszünk fel, feladatokat végzünk. A gyakorlott olvasó nem lineárisan olvas, hanem megáll az olvasás közben, elgondolkodik, megjósolja a következő részt, esetleg visszamegy a szövegben. Ennek megfelelően a tanítás során valamilyen szempont alapján részekre osztjuk a szöveget. A részekre bontás történhet az események logikája, a helyszínek szerint, az idő múlásával, vagy akár a beszélők alapján. Minden szakasz végén feladatokat végzünk, kérdéseket teszünk fel, elgondolkodunk egy problémán. Érdemes a nyelvórán

⁶ <https://nfi.hu/alapfilmek-1/alapfilmek-filmek/animacio/a-kiskakas-gyemant-felkrajcarja.html>

⁷ Én például előszeretettel használom az Ilona Györiné Mokrán nevű felhasználó YouTube csatornáján található videót (<https://www.youtube.com/watch?v=IxgKA4Sgqhg>), mivel nagyon jó minőségű a felolvasás. Tudom ajánlani az [egyszervolt.hu](https://www.youtube.com/watch?v=IxgKA4Sgqhg) oldalán található Pogány Judit által felolvasott változatot is (<https://egyszervolt.hu/mese/a-kiskakas-gyemantfelkrajcara2.html>). Itt minimális az animáció, és jól látható a művész nő artikulációja. Ezt általában lezárásként szoktuk még egyszer meghallgatni, miután már elolvastuk és megértettük az egész mesét.

⁸ https://ponthu.blog.hu/2020/07/01/kortars_proza_a_magyar_mint_idegen_nyelv_oran_beszamolo (2024. máj. 10.)

kisebb részekre osztani a szöveget a megértés megkönnyítése céljából. A szakaszos olvasás technikája segít, hogy értelmezzük az olvasottakat, illetve hogy előretekintsünk az elkövetkező részekre. Specifikusan a nyelvórán lehetőségünk nyílik a megértés folyamatos ellenőrzésére, a tanulók kérdéseinek tisztázására a szöveggel kapcsolatban. Arra is alkalmas ez a technika, hogy bemutassuk, hogyan épül fel egy irodalmi szöveg, hogyan történik a jelentésteremtés. Kezdő olvasókkal érdemes a történetre koncentrálni, gyakorlottabb olvasókkal, például magyar szakos egyetemistákkal pedig lehet nehezebb értelmezési szempontokat is bevonni a szövegolvasásba.

Előzetesen a következő részeket állítottam fel az események logikája alapján: a kiskakas megtalálja a félkrajcárt – a török császár elveszi tőle – a kiskakast kútba vetik – a kiskakast tűzbe vetik – a kiskakast a méhkasba teszik – a kiskakast a török császár bugyogójába teszik – a kiskakas visszakapja a félkrajcárját. A részletekhez különböző feladatok tartoznak, amelyek segítik, illetve ellenőrzik a megértést. Ezek lehetnek egyszerű kérdések, amelyekre vagy önállóan kell válaszolni, vagy több válaszlehetőség közül kell kiválasztani a megfelelőt (feleletválasztós teszt), esetleg párosítani kell a kérdést a megfelelő válasszal, de készíthetünk igaz-hamis állításokat is, vagy az is lehet éppen a feladat, hogy címet adunk az egyes részeknek (vagy kiválasztjuk a legmegfelelőbb címet egy listából), ez segít összefoglalni a lényegét az adott szakasznak.

Előfordulhat, hogy a szövegrész maga nyelvtani vagy szókinccsgyakorlatok elvégzésének eredményeként jön létre (egészül ki). Ennek változatos formái lehetnek, és közben több legyet is ütünk egy csapásra, hiszen a szöveg megértésével párhuzamosan gyakoroltathatunk bizonyos nyelvtani jelenségeket, ugyanakkor a nyelvi gyakorlatok végzése közben akár többször is elolvassuk a szöveg részleteit. Legegyszerűbb változatként kiemelünk bizonyos szavakat (pl. névmásokat) a szövegből, amiket változatlan formában vissza kell helyezni a megfelelő helyre. Máskor el kell végezni bizonyos transzformációkat a szavakon, mielőtt a helyükre kerülnének (pl. az igéket ragozni kell). Ha nehezíteni akarunk, nem adjuk meg a választási lehetőségeket, hanem önállóan kell azokat kitalálni, esetleg (a hallás utáni megértés fejlesztésére is) hallott szöveg alapján kell reprodukálni őket. Az is lehet, hogy nem teljes szavakat, csupán toldalékokat kell behelyettesíteni, esetleg szinonimákat, definíciókat találni bizonyos kifejezésekre. A hiányzó kifejezéseket megadhatjuk külön kis kártyákon is, amelyekkel a tanulók kooperatív módon csoport- vagy pármunkában is dolgozhatnak.

A feladatok végeztével érdemes még egyszer egyben újraolvasni vagy meghallgatni az egész szöveget. Ezt akár házi feladatnak is fel lehet adni. A következő órán, miután már jól ismert a szöveg, és otthon elkészítették a szótárt is hozzá,

megadott kulcsmondatok helyes sorrendbe állításának segítségével megpróbálhatjuk elmesélni a történetet. Ezzel sikeresen használható mintát szolgáltatunk a vizsgára való felkészüléshez egy példán keresztül.

Végül feltehetünk néhány kérdést továbbgondolásra, amelyekről részben valószínűleg a diákok anyanyelvén tudunk majd beszélgetni ezen a szinten. Megbeszélhetjük, vajon kit vagy mit szimbolizálhatnak a szereplők: a kiskakas, a török császár és a gyémánt félkrajcár. Bolgár diákoknak nem lesz nehéz beleélni magukat abba, hogy az elnyomó negatív hős éppen török. Itt található néhány kapcsolódási pontot a bolgár történelemmel. Fel lehet tenni a kérdést, van-e hasonló történet a saját irodalmukban vagy folklórukban? Más szempontból megnézhetjük, milyen ellentétek vonulnak végig a történeten, és gyakorolhatunk néhány melléknevet: *értékes-értéktelen* (bár ezen a szinten valószínűleg *olcsó-drága* lesz a kapott válasz), *gazdag-szegény*, *kicsi-nagy*, *erős-gyenge*, *forró-hideg* (*tűz-víz*). Ezen a ponton ismét felmerülhet, mit is jelenthet az a félkrajcár, amiért a kiskakas „tűzön-vízen” hajlandó átmenni.

Konkrét feladatminták

A továbbiakban szeretnék bemutatni néhány konkrét mintafeladatot az órán feldolgozandó szövegekhez, elsősorban az előbb tárgyalt *A kiskakas gyémánt félkrajcárja* és a *Repül a, repül a... Lola!* című mesékhez (lásd D. Tóth 2010). Álljon itt mindjárt egy szövegértést ellenőrző feladat a *Lolából*.

Olvassa el a szöveget, és válassza ki a helyes válaszokat!

A mamám szerint már több, mint ötvenezer kilométert utaztam egész életemben. Azt nem tudom, hogy mennyi az az ötvenezer, mert csak tizenhatig tudok számolni, de valószínűleg nagyon-nagyon sok. A családom ugyanis mindenfelé lakik a Földön, a szüleim pedig a spórolt pénzüket utazásra költik.

1. Mennyit utazott Lola az édesanyja szerint?
 - a) 5000 km-nél többet
 - b) 50 000 km-t
 - c) 50 000 km-nél többet
 - d) 500 000 km-nél többet
2. Meddig tud Lola számolni?
 - a) 17-ig
 - b) 16-ig
 - c) 26-ig
 - d) 27-ig
3. Hol lakik Lola családja?
 - a) Magyarországon
 - b) Az USA-ban
 - c) Csak egy országban
 - d) Sok országban

4. Mennyi pénzt költ Lola családja utazásra?

a) Sokat	c) Keveset
b) Az összes pénzt,
amire nincs szükségük	d) Semennyit

Néha túlságosan aprólékosnak tűnhet egy-egy ilyen kérdéssor, de a gyakorlat azt mutatja, hogy soha nem felesleges rákérdezni egyetlen részletre sem, mert gyakran kiderül, hogy a tanulóknak nem feltétlenül evidens az, ami nekünk igen. Különösen biztosra kell mennünk, ha nem használunk közvetítő nyelvet. Már említett kedves kolléganőm, Bandi Irén volt szíves a rendelkezésemre bocsátani *A kismalac és a farkasok* című meséhez készített feladatlapját, amelyben (szokásához híven) egyetlen mondathoz egész feladatsort készített.

„Volt a világon egy kismalac, annak volt egy kis háza egy nagy rengeteg erdő közepén.”

1. Igaz vagy hamis?

- a) A kismalacnak volt egy barátja.
- b) A kismalacnak volt egy autója.
- c) A kismalacnak volt egy testvére.
- d) A kismalacnak volt egy háza.
- e) A kismalac háza nagy volt.
- f) A kismalac háza kicsi volt.
- g) A kismalac háza egy faluban volt.
- h) A kismalac háza Szófiában volt.
- i) A kismalac háza egy erdőben volt.
- j) A kismalac háza az erdő közepén volt.

2. Mit jelent?

– rengeteg

- a) sok
- b) kevés

– rengeteg erdő

- a) nagy, sűrű erdő
- b) kicsi, kerek erdő

– sűrű

- a) sok van valamiből (pl. sűrű haj)
- b) kevés van valamiből (pl. kevés haj)

– valaminek a közepe

a) valaminek a központja (pl. A „Doktorska Gradina” a város központjában van.)

b) valamink a széle (pl. A Vrana-i park a város szélén van.)

3. Keressék meg a fenti szövegben az ismeretlen szavakat!

Nyelvtanilag új tananyag a nyelvtanulásnak ebben a fázisában a múlt idő, amit nagyon jól össze lehet kapcsolni a következő részlettel *A kiskakas gyémánt félkrajcárjából*.

Írja a zárójelbe az igék szótári alakját, majd keresse meg a múlt idejű igealakok helyét a szövegben!

hazavitte	repült	kiabálta
(.....)	(.....)	(.....)

elvette	bement	elkezdett
(.....)	(.....)	(.....)

felszállott	megharagudott	betette
(.....)	(.....)	(.....)

De a török császár erővel is tőle, ,
 a kincseskamarájába. A kis kakas ,
 a kerítés tetejére, kiabálni:

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

A török császár, csak hogy ne hallja, a házba, de akkor meg a kis kakas az ablakába , onnan

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Egy másik lehetőség az lenne, ha az igék szótári alakját adnánk meg, és a diákoknak kellene őket múlt időbe tenniük, de mivel az egész folyamat egyik fontos célja a szótári alak (szótó) beazonosításának a gyakorlása, ily módon is igyekszünk hangsúlyozni és tudatosítani ennek a jelentőségét. Az utóbbi esetben a szavak akár a helyükön is maradhatnak, és lehetne a feladat pusztán egy nyelvtani gyakorlat, de a mechanikus feladatvégzés elkerülésére, ahol pusztán a formákra koncentrálunk, és nem feltétlenül figyelünk az összefüggő szöveg jelentésére, szerencsésebbnek tartom ezt a változatot.

A következő feladat az archaikus formákat állítja párhuzamba mai megfelelőikkel. Vizualis tanulóknak hasznos lehet, ha a szinonim kifejezések egymás

mellett szerepelnek, és a már ismert elemek segítik az ismeretlen szavak, így az egész szöveg jobb megértését. A feladat újra a figyelem középpontjába állít néhány felszólító módú alakot is, amelyeket a gyakorlatsor elején már tisztáztunk. Az ismétlődő szerkezetek, mondatok a későbbi szakaszokban szintén a gyorsabb és alaposabb megértést szolgálják majd.

Keresse meg az aláhúzott igealakok szinonimáját vagy mai alakját!

szívd fel, felszállt/felrepült, dobta, felszívta, dobd, menj

Megharagudott erre a török császár.

– Eredj (.....), te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, hogy ne kiabáljon, vesd (.....) bele a kútba.

A szolgáló megfogta, kútba vetette (.....). De a kis kakas csak elkezdte a kútban:

– Szídd fel (.....) begyem a sok vizet, szídd fel begyem a sok vizet!

Arra a begye mind felszította (.....) a vizet a kútból.

A kis kakas megint felszállott (.....) a török császár ablakába.

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom.

A melléknév szintén aktuális tananyag ezen a szinten. A következőkben a Lola-mese egyik részletéhez kapcsolódóan láthatunk egy feladatot. Néhány helyen esetleg több megoldás is előfordulhat, de szerzői műről lévén szó, a végén mindenképpen tisztázzuk, hogy az eredeti változatban melyik megoldás szerepel.

Írja be a hiányzó mellékneveket a megfelelő helyre!

magas, nagyobb, legizgalmasabb, igazi (2), hosszú, világos, négykerekű

Amikor kicsit lettem, a mamámék elvittek egy

repülőtérrre, ahol repülőre ültünk, hogy igaziból fölszáll-

junk a levegőbe, a felhők közé. A repülőtér a világ

..... helye. Mindig van, és nagy zaj,

ami, ha **behúnyom a szemem**, olyan, mint a **zümmögés**. Rengeteg ember

jön-megy, és mindenki siet valahová. A repülőtéren először beálltunk egy

..... sorba. A mama és a daddy fölpackolta a két bőröndöt, a **reti-**

kült, a babakocsimat meg a pelenkástáskát egy kocsira,

és föltettek a **kupac** tetejére.

A részlet tartalmaz néhány nagy valószínűséggel ismeretlen kifejezést, amelyeknek a tisztázásával folytatódik a gyakorlat, de a kiemeléssel már előzetesen ráirányul a figyelem erre a lexikára.

Mit jelent? Párosítsa össze a szavakat a jelentésükkel!

1. <i>behúnyja a szemét</i>	a) nagy halom, sok dolog egymáson
2. <i>zümmögés</i>	b) bezárja a szemeit
3. <i>retikül</i>	c) olyan hang, amit a méh vagy a darázs ad ki
4. <i>kupac</i>	d) női táska

A bemutatott feladatok a szövegértés és a szókincs fejlesztése mellett arra is alkalmasak, hogy bizonyos nyelvtani ismereteket elmélyítsünk, és a diákok előzetes nyelvtudását autentikus nyelvi környezetben is próbára tegyük. Természetesen sokféleképpen színesíthetők, változatosabbá, izgalmasabbá tehetők, de mindig szem előtt kell tartanunk a nyelvi szintet és a gyakorlat célját. A lehetőségeknek csak a kreativitásunk szab határt. Nagyon jó feladatötleteket meríthetünk a szövegértéshez, a szókincsfejlesztéshez és a szövegek nyelvi anyagának gyakorlásához különböző kreatív szövegeket feldolgozó külföldieknek készült kiadványokból. A Debreceni Nyári Egyetem Hungarolingua sorozatának kiegészítő kötetei közül a *Nem csak novellák* (Goretity–Laczkó 1997) klasszikus és modern szerzők novelláit, a *Nem csak dalok* (Laczkó 1996) pedig népszerű magyar előadók dalait ismerteti meg haladó szintű tanulókkal. Versek feldolgozásához kreatív mintákat ad Kovács Renáta elsősorban szintén magasabb nyelvi szinteken (Kovács 2014). Magához *A kiskakas gyémánt félkrajcárjához* találhatunk eredetileg magyar anyanyelvű gyerekeknek készült feladatlapokat az interneten⁹ vagy egy átdolgozást a *Magyarul Tanulók* című magazinban (Szelp 2005). Jellemzően nem autentikus irodalmi szövegekkel dolgozik, de gazdag tárháza a szövegekhez kapcsolódó kreatív feladatoknak Kiss Gabriella és Molnár Ilona *Jó szórakozást magyarul!* című olvasókönyve (Kiss–Molnár 2011), és az alapképzés során használt *MagyarOK* tankönyvcsalád¹⁰ maga is nagy hangsúlyt fektet a szövegértésre és -feldolgozásra, így diákjaink a nyelvtanulás kezdeti szakaszától hozzá vannak szokva a szövegekkel való munkához változatos feladattípusokon keresztül.

⁹ Pl. https://gyerekemnekmagyarul.com/wp-content/uploads/2021/04/A-kiskakas-gyemant-felkrajcarja_rajzokkal.pdf és <https://adoc.pub/felszitta-a-vizet-kapirgalt-kieresztette-a-vizet-kutba-vetet.html>

¹⁰ A Szita Szília és Pelcz Kata szerzőpáros tankönyvcsaládjának részletes bemutatását lásd a honlapon: <https://mnyi.eu/oktatasi-anyagok/magyarok-tankonyvcsalad>.

Összegzés

A magyar mint idegen nyelv és általában az idegen nyelv oktatásában nem célszerű az irodalom fogalmát kizárólag a „magaskultúra” körébe tartozó klasszikus irodalmi alkotásokra korlátozni, hanem érdemes figyelembe venni nyelvileg egyszerűbb szövegeket a gyermekirodalom és a népköltészet köréből, sőt nyúlhatunk a modern zeneszámok szövegeihez is. A lényeg, hogy legyenek autentikusak, de érdekesek, rövidek, ugyanakkor egyszerű nyelvezetűek a nyelvoktatás alacsonyabb szintjein használt szövegek, amelyek felkeltik az érdeklődést, és ugródeszkát jelenthetnek a további, komolyabb és bonyolultabb szövegek felé. Tanárként szükségesnek tartom, hogy megfelelő anyagok kiválasztásával és speciális olvasási technikák megismertetésével segítséget nyújtsunk a hallgatóknak, és fokozatosan felkészítsük őket arra, hogy később önállóan is meg tudjanak birkózni a nehezebb, bonyolultabb szövegekkel.

Az alapvető cél tehát a szövegértés kompetenciájának fejlesztése a magyartanuló idegen nyelvként tanuló egyetemi hallgatók esetében. Ezt próbáljuk megvalósítani a kreatív szövegek alkalmazásával, feldolgozásával, amelyek eszközei e cél elérésének. Ha csupán elvárásként fogalmazzuk meg a diákok vagy a nyelvtanulók felé azt az igényt, hogy alacsonyabb szintű nyelvtudással is legyenek képesek irodalmi/kreatív szövegek jelentését megfejteni, joggal merülhetnének fel kételyek az elvárásunk életszerűségével kapcsolatban. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy megfelelő módszertani eszközökkel nem reménytelen a feladat megoldása, és az irodalmi szövegek alkalmazása már a nyelvtanulás korai szakaszától elősegíti a nyelvtanulás folyamatát.

Irodalom

- Arany László. 2013. *A kiskakas gyémánt félkrajcárja*. Budapest: Móra Könyvkiadó.
- Bandi Irén. 2023. A szövegértés útjai. *Tanulmányok* 55 (2): 3–21.
<https://tanulmanyok.ff.uns.ac.rs/index.php/tan> (2024. máj. 17.)
<https://doi.org/10.19090/tm.2023.2>.
- D. Tóth Kriszta. 2010. *Lola-mesék: Repül a, repül a... Lola!* Budapest: Sanoma Budapest Zrt.
- Goretity József – Laczkó Zsuzsa. 1997. *Nem csak novellák*. Debrecen: Debreceni Nyári Egyetem.
- Kiss Gabriella – Molnár Ilona. 2011. *Jó szórakozást magyarul!* Budapest: Molilla Könyv.
- Kovács Renáta. 2014. Magas kultúra a magyar mint idegen nyelv órán: az irodalmi szövegek felhasználásának lehetőségei. *Hungarológiai Évkönyv* 15 (1): 70–83.
- Laczkó Zsuzsa. 1996. *Nem csak dalok*. Debrecen: Debreceni Nyári Egyetem.
- Lazar, Gillian. 1994. Using literature at lower levels. *ELT Journal* 48 (2): 115–124.
<https://doi.org/10.1093/elt/48.2.115> (2024. máj. 3.)

- Lipócziné Csabai Sarolta. 2019. Az irodalom és az idegennyelv-oktatás lehetséges metszéspontjai. *Gradus* 6 (2): 153–157.
https://real.mtak.hu/109518/1/2019_2_ART_004_Lipoczine.pdf (2024. máj. 11.)
- Najdenova, Jonka (Найденова, Йонка). 2017. *Библиография в две части (2001–2017)*. София: Изток-Запад.
- Schmidt Katalin Ágnes. 2022. Irodalmi szövegek a nyelvtanításban: Elvárások, előítéletek és a szükséges szemléletváltás. *Új Pedagógiai Szemle* 72 (9–10): 26–46.
<https://upszonline.hu/index.php?article=720910007> (2024. ápr. 26.)
- Szelp Ágnes. 2005. Mese a kiskakasról, a török császárról és a gyémántkrajcárról. *Magyarul Tanulók* 2 (1): 26–27.
- Tamkó Sirató Károly. 1972. *Pinty és ponty*. Budapest: Móra Kiadó.

Edina ZOLČAK-DIMITROVA

KA SAMOSTALNOM ČITANJU KNJIŽEVNIH TEKSTOVA

Primena kreativnih tekstova na času mađarskog kao stranog jezika na nivou A2

Studija se odnosi na određeni aspekt nastave jezika na Odseku za mađarski jezik Univerziteta u Sofiji, naime na uvođenje studenata prve godine u rad sa književnim tekstovima. Dakako, za to je potrebna pažljiva priprema i adekvatna pomoć, kako bi učenici i ubuduće zadržali potreban odnos prema književnom tekstu. Da bi do kraja druge godine mogli samostalno da pročitaju neko mađarsko književno delo u originalu (sa B1 jezičkim znanjem), u prvoj godini ih upoznajemo sa veštinama čitanja uz pomoć namenske zbirke tekstova. Studija sumira aspekte ovog izbora kao i metode i vrste zadataka za rad na odabranim tekstovima. *Ključne reči:* književni tekstovi na času jezika, mađarski kao strani jezik, zbirka tekstova, tipovi zadataka, obrada teksta

Edina ZOLCSÁK-DIMITROVA

TOWARDS INDEPENDENT READING OF LITERARY TEXTS

Using Creative Texts in Hungarian as a Foreign Language at A2 Level

This paper deals with one aspect of language teaching in the Hungarian Department at the University of Sofia, namely the introduction of first-year students to working with literary texts. This, certainly, requires careful preparation and assistance to enable students to cope well with the texts on their own in the future. In order to empower them to read a complete work of Hungarian fiction in the original language independently by the end of the second year (with B1 level), a collection of texts is used to introduce them to the intricacies of reading in the first year. The criteria for this selection and the methods and tasks for working with the texts are summarised in this paper.

Keywords: literary texts in the language classroom, Hungarian as a foreign language, text collection, types of tasks, text processing